

Proti depolitizaciji državnih uslužbencev

Ne depolitizacija, nego enakopravnost vseh državljanov

V P. T. T. organu združenja činov. P. T. T. struke kraljevine Jugoslavije od 3. aprila je izšel pričujoči članek, ki ga zaradi pomembnosti njegove vsebine v celoti ponatisujemo.

Državni uslužbenec v naši državi ni bil na zavidanja vredni višini niti v dobi pred 6. januarjo diktature. Od te dobe diktature pa nadalje prehaja skozi vse večje in večje moralne in gmotne krize.

Tudi ono malo demokracije, ki je pred 6. januarjem obstajala, je bilo po mišljenju najvišjih in najprijaznejših slojev preveč — ker je »pretirana svoboda«, s svojo slabostjo in boleštnostjo pričela dovajati na politično pozornico »nezavedno maso« delavcev in kmetov. Dajati širokim masam politični vpliv in moč je pomenilo dati jim tudi ekonomske koncesije in olajšave. Tam, kjer je bilo preveč, se je moralo odpraviti tja, kjer je bilo premalo.

Da se ne bi nekaj takega dogajalo, so 6. januarji oblastniki sklenili, da presekaajo vsa pota in porušijo potokaze, ki so vodili do njihovih privilegijev. Diktatura je proglašena z namero, da »disciplinira maso«, zaustavi njeno prebujanje in njen prihod.

Da bi diktatura mogla uspeti v svojih podjetjih, je morala oddvojiti državne uslužbenec od naroda. Državni uslužbenci so bili oni, potom katerih je aparat diktature mogel funkcionirati. Zato je diktatura takoj razpustila uradniške organizacije, ki so že itak bile slabe, in ustvarila organizacije, ki so ji bile vdane in poslušne.

Od te dobe doživljajo državni uslužbenci eno za drugim vse večja in hujša razočaranja in ponižanja. Izgubili so državljanske pravice, izgubili dostojanstvo državnega uslužbenca in dostojanstvo svobodnega človeka. Vidimo jih, kako korakajo pod zastavami na silo osnovanih strank na dan volitev proti svoji volji in zavesti glasujejo po odredbi tudi večkrat, akklamirajo enkrat enega, drugič drugega »vodjo« — dokler jim je nazadnje zadnji »vodja« Stojadinović, v dogovoru s svojim ministrom Acimovićem celo hotel s svojimi znanimi amandmani ukiniti vsako samostojnost in gotovost obstanka v službi, popolnoma ponižati in postaviti jih za najnavadnejše sluge svojega osebnega režima.

Poučeni po mnogih izkušnjah, ki so jih v tem času pridobili, so državni uslužbenci bridko obžalovali, da so tako poceni pustili tudi ono malo svobode, ki so jo prej uživali.

Danes državni uslužbenci gledajo že z drugimi očmi na vse stvari in okolnosti, ki vplivajo na njihovo usodo. Zavedajo se, čeprav ne še vsi, da niti en režim, kolikor se jih je do danes v naši državi menjalo, jim ni posvetil one pažnje, ki jo zaslužijo. Vedo, da niti ena od 35 vlad in 656 gospodov ministrov, ki so se vrstili pri upravljanju države v teh 20 letih, ni poskušal rešiti mnogih njihovih življenjskih vprašanj.

Vse to jih je prepričalo, da jih milost nikogar ne bo izvlekla iz težke moralne in gmotne krize, ako tega sami ne naredijo. Težki materialni položaj, v katerem se ogromna večina uslužbencev nahaja, in tudi formalna lakota, ki jo mnogi občutijo, vse to jih je prisililo, da s skupnimi akcijami potom stanovskih organizacij in saveza organizacij zahtevajo pravico do bolj človeškega življenja.

Ko vodijo borbo za popravilo materialnega položaja, državni uslužbenci uvidevajo, da je ta borba v zvezi z borbo za politične in državljanske svobode. Zato so stanovske organizacije povsem upravičeno vrgle med svoje članstvo geslo: Borba za kruh in svobodo.

V zadnjem času so se pojavili v dnevnih listih predlogi in sugestije posameznih političnih strank in vladajočih krogov za depolitizacijo državnih uslužbencev. Razlogi, ki se

navajajo v prilogi depolitizacije, bazirajo v glavnem na dejstvih, da posamezni visoki uradniki delajo proti sporazumu in državni politiki, da ustvarjajo napetost med narodom, da vzdržujejo ostanke prejšnjih režimov, da se ne držijo zakona itd. Iznašajo se torej fakti, ki stvarno obstojajo in ki jih nikdo, ki je dobronameren, ne more osporavati. Toda tudi samo dejstvo, da obstojajo nedovoljena in kvarna dela posameznikov, ne more in ne sme biti razlog in povod za ukinitve ene najosnovnejših državljanskih pravic vsem drž. uslužbencem, vsemu enemu delu naroda. Namesto, da posamezniki nosijo posledice za svoja dela in namesto udariti po sistemu, ki je korumpiral in pokvaril mnoge državne uslužbenec — se udari na ustanovo politične svobode, ki edina more dovesti do izraza pravega narodnega človeka in uslužbenca.

Velika krivica je storjena narodu s tem, da žena nima volilne pravice in sedaj se hoče ta krivica še potencirati z odvzetjem politične svobode tudi uradnikom kot najkulturnejšemu in najprosvetljenejšemu delu naroda. Državni uradniki s polno pravico kakor tudi v interesu naroda in države zahtevajo namesto depolitizacije vse državljanske svobode, ki so obljubljene, v prvi vrsti politično svobodo. To zahtevajo zato, ker jih je diktatura dobro poučila, da brez svobode niti narod niti državni uslužbenci kot del naroda ne morejo razpravljati o svojem položaju, niti priti do boljšega in lepšega življenja.

Izkušnje iz preteklosti so zadostno poučile državne uslužbenec, da skrb za lastno usodo ne smejo več prepuščati drugim. Težka in nesigurna sedanjost, v kateri kolebamo med vojno in mirom, ko se za vojne svrhe zahtevajo neštete žrtve v vsakem pogledu, in ko špekulacije in podražitev življenja zavzema ogromen obseg, odvzeti pravico državnim uslužbencem, da o vsem tem sklepajo, bi bila ogromna škoda za državne in narodne interese. Politična vzgoja jim je danes potrebnejša nego kdaj koli. Pravilno politično gledanje jim bo omogočilo, da se ne opredeljujejo več po nikakih odlokih in da gledajo na lastne oči in govorijo z lastnimi usti.

Z odvzetjem političnih pravic se državni uslužbenci pretvorijo v navadne podanike, izgubijo atribute svobodnega državljanca in postanejo navaden avtomat za izvrševanje vseh zapovedi, kakršne koli bi bile in naj bi prišle od koder koli.

Propagatorji kratenja političnih pravic državnim uslužbencem se zavedno ali nezavedno približujejo principu pravice moči, se izneverjajo obljubam o svobodi in enakosti, ki so jo tolikokrat obljubljali.

Ako se država želi osvoboditi brezvestnih in pokvarjenih uradnikov, ji ne bo nihče bolje pomagal kot državni uslužbenci sami. Oni hočejo sami prečistiti svoje vrste in postaviti vsakega na pravo mesto — samo jim je treba dati popolno svobodo javne besede, svobodo združevanja, mišljenja in kritike.

Zastopniki v industrijskem kartelu, veletrgovci in špekulanti, ki izrabljajo vojno psihozo, brezvestno podražujejo vse življenjske potrebščine, se preko noči obogatijo in povzročajo narodu in državi ogromne škode, zaslužijo v prvi vrsti, da se z njimi najresneje obračuna. Polna politična svoboda, ki jo ti uživajo, jim omogoča, da potom nje vse bolj širijo in krepijo svoj vpliv. Zaradi svojega protinarodnega in protidržavnega delovanja so prav zares zaslužili da se nad njimi uporabi moč oblasti in zakona in da se jim odvzame državljanska in politična svoboda.

Stanovske organizacije državnih uslužbencev ne morejo obstati in delati brez demokracije. Najnovejši dogodki v zvezi s popravkom materialnega položaja prepričevalno dokazujejo, da je pravica državljanjskih svobod življenjski pogoj moči in uspehov organiziranih uslužbencev.

Raznovrstne okolnosti sedanega časa so povzročile, da državni uslužbenec ne more biti več tak, za kakršnega ga je smatral Bismarck, to je »podoban posameznemu igralcu v orkestru, ki mora odigrati svojo partijo, kakor je to predpisano v zakonu, pa naj smatra

to za dobro ali slabo.« Prisiljen je izvleči iz arhiva ustavo Robespiera, v kateri se nahaja tudi taka določba: »Ako vlada krši pravice naroda, tedaj je zoperstavljanje temu za narod in za vsak del naroda najsvetejša pravica in neobhodna dolžnost.«

Strokovni kmetijski tečaj za učitelje

Prejšnji teden se je pričel na banovinski sadjarski in vinarski šoli v Mariboru tretji strokovni kmetijski tečaj za učitelje. Tečaja se udeležuje 28 šolskih upraviteljev, odnosno učiteljev.

Tečaj je otvoril s pozdravnim govorom ravnatelj vinarske in sadjarske šole g. Priol Josip. Vglabljanje v razne kmetijske panoge, kot sadjarstvo, živinorejo, poljedelstvo, travništvo, vrtnarstvo, gozdarstvo, vinarstvo in čebelarstvo se vrši s predavanji in praktičnimi demonstracijami.

Vsak udeleženec bo tudi v pismeni razpravi obdelal kako kmetijsko panogo, kjer ne bo upošteval samo strokovnega znanja, ampak v enaki meri tudi stanje in možnosti izboljšanja te panoge v njegovem šolskem področju. Tu naj prikaže vse ovire, ki otežujejo uspehe, kakor tudi dane pogoje, ki jih naj izrablja k dosežanju trajnih uspehov. Spoznavanje, — da mora učitelj delavec na terenu enako dobro poznati znanstvene pridobitve kmetijskih strok, kakor tudi vse čimtelje, ki ustvarjajo ves milje našega kmeta in oblikujejo njegov značaj, — prodira vedno bolj, saj bo le tedaj vsako resno prizadevanje temeljilo v resničnostih in zato tudi nudilo edino trajne pozitivne uspehe.

S poznavanjem kmetijskih panog in njih pogojev uspevanja je dana udeležencem večja možnost, da bolje prodrejo v možnosti izboljšanja kmet. gospodarstva v današnjih razmerah. Umljivo je, da tudi iz kmetijskih panog dobro podkovani učitelj ne bo mogel odstraniti vseh čimteljev, ki ovirajo kmetu ugoden razvoj. Lahko pa bo dvignil njegovo strokovno usposobljenost in zavestno vrednotenje čuta skupnosti, kar bo ugodno vplivalo na boljši razvoj bodočega življenja našega podeželja.

Skupno bivanje učiteljev omogoča tudi medsebojno izmenjavo misli in pridobljenih

izkustev iz dela na terenu. Vse to ustvarja tesnejšo povezanost in kritičnejše gledanje na naše delo.

V svrhu spopolnitve nadaljnje kmetijske strokovne izobrazbe predlagajo učitelji voditelji kmečko nadaljevalnih šol na podlagi svojih dosedanjih izkustev iz prakse sledeče:

1. Da se izpopolni kmetijska strokovna izobrazba učiteljstva samega, naj se v bodoče vršijo strokovni kmetijski tečaji za učitelje vsaj vsako drugo leto, in to minimalno 4 mesece. V tečaj se naj sprejemajo predvsem mlajši in najmlajši učitelji iz obmejnega in narodno najbolj ogroženega ter gospodarsko zaostalega področja. Tečaji se naj v bodoče izkoriščajo predvsem za vsestranske in temeljite praktične vaje tečajnikov samih.

2. Zaradi izgradnje stvarnih učnih načrtov in izdelanja primernejših delovnih metod se naj ustanove posebni delovni krožki učiteljstva, in to po gospodarsko geografskih področjih.

3. Pokret kmečko-nadaljevalnih šol potrebuje za svojo idejno in vsebinsko izpopolnitev lastno glasilo, ki ga naj izdaja s pomočjo kraljevske banke uprave učiteljstva samo, in sicer vsaj v 4 zimskih mesecih na dveh tiskovnih polah v revijalni obliki.

4. Kmečko nadaljevalno šolstvo naj postane čimprej fakultativno obvezno, kar naj bi tudi imelo za posledico, da ne bo mogel prevzeti, odnosno kupiti kmečkega posestva ter ga sam obdelovati, nihče, ki nima vsaj dveh letnikov kmečko-nadaljevalne šole.

5. Da se omogoči izpopolnjevanje gospodarskega znanja, naj se ustanove na sedežih kmečko-nadaljevalnih šol posebne javne gospodarske knjižnice, ki naj avtomatično prejemale brezplačno vse nove kmetijsko strokovne knjige in revije iz posebne postavke kmetijskega oddelka kralj. banke uprave.

S. I.

70 letni jubilej, 50 let zvestega člana učiteljske organizacije, tovariša Rudolfa Horvata

Poleg rednega pouka je na svoji prvi šoli vseh osem let poučeval tudi verouk. Kakor druge predmete je tudi verouk poučeval z izredno vestnostjo in dosegal najboljše uspehe tudi v tem predmetu. Veljal je po sodbi ondotne cerkvene nadoblasti za najboljšega kateheta v okraju. Ker je imel veselje do petja, je ustanovil in vodil pevsko društvo in tudi z vso požrtvovalnostjo vodil cerkveno petje in orgljanje na svojem prvem, kakor tudi naslednjem službenem mestu v največje zadovoljstvo in hvaležnost občanov.

Po osmih letih je dobil 1897. leta mesto nadučitelja v Zagorju na Pivki. Tu je svoje delo v šoli in izven nje še poglobil, kajti vodila ga je zavest, da je treba za prubojo in blagor naroda žrtvovati vse svoje sile.

Tu v Zagorju se je l. 1900. odpovedal vsakemu uživanju alkoholnih pijač ter postal najvnetejši zagovornik in borec za treznost. Istočasno s svojim 70. življenjskim jubilejem obhaja torej letos 40-letnico svojega dela za treznost. Z vso iskreno prepričevalnostjo je ves ta čas propagiral abstinenčno gibanje v šoli, v raznih organizacijah in treznostnih ustanovah z živo besedo in z nešteti članki v časopisu in treznostnih revijah. Kot eden najvnetejših pristašev treznosti je imel na raznih akademijah več propagandnih predavanj. Nekaj časa je bil tudi predsednik treznostne organizacije. Njegov trud ni bil zaman in je dosegel s svojimi prizadevanji obilo uspehov.

Iz Zagorja je prišel l. 1911. za šolskega upravitelja v Trnovo pri Ilir. Bistrici. Tudi na tem novem mestu ni njegova delavnost ponehala. Sredi začrtanega dela ga je zalotila svetovna vojna ter je moral prevzeti pouk še na bližnji šoli, ker je bil tamkajšnji učitelj vpo-klican v vojaško službo. Vzdržal je na tem mestu kljub okupaciji še par let po vojni. V letu 1921. se je preselil v Jugoslavijo, kjer je bil nameščen za učitelja v Ljubljani na Grabnu. Po treh letih in 35 letih službe, je stopil leta 1924. v pokoj in se posvetil še bolj delu za pospeševanje treznosti.

Jubilant je kot zaveden učitelj takoj po nastopu svoje prve učiteljske službe l. 1890. stopil v okrajno učiteljsko društvo za postojnski okraj. Pri tem društvu je dolga leta vodil požrtvovalno in najvestneje tajniške posle ter se udeleževal vseh učiteljskih zborovanj in prireditev. Tudi kot upokojenec je ostal zvest učiteljski organizaciji. Zaradi tega obhaja letos tudi svoj tretji, t. j. 50-letni jubilej članstva v stanovskem združenju. Vsega tedaj letos tri jubileje. 70-letnico življenja, 50-letnico članstva v učiteljski organizaciji in 40-letnico abstinence. Prav slavni trije jubileji. Omeniti je še treba, da je bil vnet dopisnik »Učiteljskega tovariša«.

Kljub lepemu številu let, ki jih ima za seboj, je jubilar duševno še vedno čil in vedrega duha s svežim spominom, le telesno ga je pred par leti upognila težka bolezen, od katere se še ni popolnoma popravil.

Vseh njegovih pet otrok, tri hčere in dva sina, se je posvetilo učiteljskemu poklicu. Jubilaru, zavednemu stanovskemu tovarišu, izrekamo ob tem trojnem jubileju najiskrenejše čestitke z globoko željo, da bi dočakal še dokaj let čil in zdrav, ne le na duhu, ampak tudi na telesu.

Saša Ličin:

MAREC . . .

V deželj Titikaki je vreme kot pri nas. Marec je muhast. Zdjaj se ti nasmeje s pravim pomladanskim licem, zdjaj zopet mrzlo zbesni, da se človek tistne k peči, prebira časopise in zmigava dvoumno z rameni nad modrostjo našega časa.

»Glej, glej, pisarmarjem so zvišali plače. To je najboljši dokaz, da je sila in potreba res velika.« tako je izza časopisa modrovala žena učitelja Trpeža. »Morda pridemo na vrsto tudi mi.« Preko obraza so se zarezale skrbeče gube. Otroci so poznali ta izraz na materinem zaskrbljenem licu in so se sami po sebi umaknili v tihe kote mirnega doma, da ne bi s čebljanjem motili žalostne misli, ki so begale materino srce. Mdar se je plazil v dom. Otroci so polegali. Kadar koli je mati strmela dolge ure nepremično v daljo, ni bilo treba nobenega opomina, otroci so samo voščili mirno noč in potihnili v sosednji sobi. Mrak se je začel plaziti iz vseh kotov in prinašal v duše še temnejše misli.

V predsobi se tedaj začuje zdrav in proti pričakovanju vesel glas učitelja Trpeža: »Erna, Ernica!« tako je poklical ženo kot v tistih davnih, lepih časih, ko je še poln dobre volje prihajal domov. V roki je držal časopis in mahal z njim kot bi zadel glavni dobiček velike loterije države Titikaki.

»Erna, poslušaj! Vsem uslužbencem naše vrste se zvišajo plače s prvim aprilom za sto do dve sto denarjev. Razen tega še po petdeset denarjev doklade za vsakega otroka. Slišiš! Smej se,« ji je pravil ves vesel in mladosten. Na ženinem licu je za hip splamtel

žarek sreče, le za hip, kot sonce v sušcu, a že je postala zopet resna in nedostopna za take vrste aprilskih šal.

»Tak pusti si dopovedati,« je modroval učitelj Trpež. »Sam minister je to izjavil in to ni kar si bodi. Računaj! Dve sto dinarjev pa za pet otrok po petdeset. In če bo res, da bo na jesen shodil šesti?« je hotel ljubkovati z ženo in prisedel k njej. V sobi postaja temno. Mož govori in dopoveduje, da se na ženinem licu že kažejo one mladostne črte, ki so moža bodrile k delu v najtežjih dneh. V ženi se sprosti vse ono z muko in premagovanjem zadržano gorjo, ki mu je čas najzvestejši prijatelj. V njenih očeh se zablesti solza. Solza sreče? Gorja? Sprostitve? Vsega?

»To bo nekako štiri sto petdeset denarjev in Ivanček bo šel v gimnazijo,« izpove žena tiho željo vsa sproščena. V sobi je padel prvi tuninen pramen nestalnih marčnih noči . . .

—o—

Po tem večeru je v družino učitelja Trpeža nenadno posijalo sonce, ki ni imelo nič skupnega z nestalnim vremenom v mesecu marcu. V ranem jutru, ko je žena budila otroke, jih skrbno umivala in česala, se je v stanovanju ušiel zdrav smeh, ki je skoro motil resnost učitelja Trpeža. Dnevi so bili topli, polni neke družinske povezanosti, ki tako prija človeku po težkem dnevnem delu. Pod noč je žena odpravila deco v postelje, poljubila vsakega na čelo, le pri Ivančku je nekoliko postala, dasi ni nikdar delala izjem med deco: »V jeseni greš v gimnazijo,« mu je zašepetala čisto v uho, da je dečka zdramil bolj dotik njenih las, kot topli šepet besed.

Po tem delu je Erna sedela v sobi z ročnim delom v roki. Tu in tam je delo odložila za hip, prekrizala roki nad kolonom in se za-

zrla v daljavo. Nekje daleč so morale vstajati vizije, ki so materi pričarale v obraz topli nasme. Komu je veljal? Sinovi sreči? Lepšemu družinskemu življenju? Morda sploh ne vizijam, le spominu na preteklost . . .

V tej zasanjanosti jo je našel mož.

»Ti si pil?« ga je žena bolj vprašala kot mu očitala. Mož je bil videti temen, truden, star. Ni odgovoril, le ženi je dal časopis: »Čitaj, to je nezaslišano. In potem naj človek ne pije?«

Žena se sloni nad časopis. Kot bi nekdo z umazano roko ponovno razglabljal vso v letih nabrano trpljenje, je s strudom na licu kriknila:

»To so le preumazane prvoaprilske šale!« V njej se je nekaj lomilo in trlo: »Kako more biti po prvi izjavi tak preključ?«

»Glej, Erna! Ti ne smeš grajati besede naših predpostavljanih. V deželj Titikaki imamo postavne, s katerimi smo vsi odgovorni za svoje delo do oblasti navzgor. Če si žena državnega uradnika, velja to tudi za tebe. Če je preključ tukaj, potem s povišico ne bo nič,« je trdo pribil učitelj Trpež.

Iz vseh kotov tihega doma so znova lazili pošastno obrabi, stegujoč nevidne roke po obleki, hrani, po vsem, in nosili v nenasična žrela. Zunaj je padal sneg. Marec se je zadnjič poigral.

Nekje čisto z juga države Titikaki je za prvi april potegnil pravi jug in odpihal zadnji sneg, mlakuže in blato ter vero v pravico in poštenje.

Titikaki! Res za tebe ne pridejo boljši časi? Bo moralo tvoje ljudstvo res priključiti življenje in bogove? Boš ti res edina izjema v svetu, kjer so pravico do poštenega življenja dali krivim prismoduham v zakup?